

DOI: 10.25140/2411-5215-2022-3(31)-224-234

УДК 334.722:364(477)

JEL Classification: M14

Наталія Іванова

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри підприємництва і торгівлі Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: ivanova.nat.vlad@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-6622-7310>

ResearcherID: [I-3574-2016](https://orcid.org/0000-0001-6622-7310)

Крістіна Коваль

доктор філософії, асистент кафедри підприємництва і торгівлі Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: kristy80kv@ukr.net. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-3796-6653>

ResearcherID: [AAI-2121-2019](https://orcid.org/0000-0003-3796-6653)

Владислав Коваль

здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: vladyslav.koval14@gmail.com

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ УКРАЇНИ

Акцентовано увагу на ефективності соціального підприємництва щодо вирішення економічних та соціальних проблем на підставі відмінностей між соціальним підприємництвом і традиційним бізнесом. Визначено умови щодо віднесення суб'єктів господарської діяльності до соціальних підприємств. Окреслено критерії визначення соціального підприємництва та фактори що чинять вплив на розподіл прибутку соціального підприємства. Наведено приклади щодо успішного провадження соціального підприємництва різних типів соціальних підприємств. Проаналізовано склад соціальних підприємств України за такими критеріями: тип соціального підприємства, регіон провадження діяльності, організаційна форма діяльності, розподілення прибутку підприємства.

Ключові слова: соціальне підприємництво; підприємницька діяльність; соціальна цінність; соціальний ефект; реінвестування прибутку.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 9.

Постановка проблеми. Світовий досвід доводить, що найкращою альтернативою щодо вирішення соціальних проблем є підприємницький підхід як такий, що забезпечує подвійний ефект – підвищення рівня та якості життя суспільства й забезпечення життєдіяльності підприємств унаслідок мінімізації залежності від сторонньої фінансової допомоги.

Відмінністю соціального підприємництва від традиційного бізнесу є наявність соціального ефекту, тоді як під час діяльності традиційних підприємницьких структур він здебільшого є лише можливим, другорядним за значущістю результатом діяльності.

Водночас суттєвою відмінністю діяльності соціальних підприємців є й особливості розподілу прибутку – підприємство створюється не для власного збагачення, а для вирішення соціальних завдань.

Актуалізація розвитку соціального підприємництва в Україні посилюється в контексті повномасштабного воєнного конфлікту в Україні, що супроводжується зростанням економічних проблем та недостатністю державних коштів, що мають спрямовуватися на відновлення інфраструктури й соціальні заходи. За цих умов саме соціальне підприємництво спроможне створити сприятливе бізнес-середовище, підтримувати впровадження інновації, суспільну солідарність, що допоможе забезпечити більш ефективний вихід з кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців, праці яких присвячені соціальному підприємництву, можна виділити Л. Долуду, В. Назарука, Ю. Кірсанова, А. Бочарнікову, В. Гейця та ін.; серед закордонних авторів – Е. Шоу, Г. Морт, А. Фоулер, А. Макміллан, Дж. Робінсон, Я. Рогалін та інші.

Виділення недосліджених частини загальної проблеми. Розвиток соціального підприємництва в Україні набуває дедалі більшої актуалізації в умовах повномасштабного збройного конфлікту та необхідності адаптації до викликів відбудови повоєнного періоду, оскільки саме такий вид підприємництва дозволяє поєднати в одному виді діяльності вирішення проблем соціального характеру та отримання економічної вигоди від цього, що передбачає інтеграцію зусиль усіх основних учасників суспільного процесу.

Саме соціальне підприємництво виступає дієвим способом впливу на суспільство, а соціальні підприємці, зі свого боку, не лише розвивають економіку, сплачують податки, а ще й сприяють задоволенню соціальних потреб громади, зокрема через працевлаштування, створення умов для людей з обмеженими можливостями та інших незахищених верств населення. Тобто спрямоване на таку підтримку, яку на сьогодні не може забезпечити достатньою мірою державний сектор, а традиційний бізнес ігнорує.

Зростання кількості соціальних викликів – внутрішньо переміщені особи; особи, які втратили роботу або житло внаслідок військових дій; зниження рівня та якості життя населення країни тощо – змушує звертатися до нових та інноваційні підходів щодо їх подолання.

Використання комерційних підходів у соціальній сфері, зважаючи на досягнення фінансової стійкості та значний соціальний ефект, дозволить ефективно адаптуватися до викликів сьогодення.

Метою статті є дослідження та аналіз теоретичних і практичних аспектів соціального підприємництва в Україні як ефективного інструменту подолання соціальних викликів сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Соціальним підприємництвом є активна підприємницька діяльність, повноцінний бізнес, що вирішує соціальні проблеми і створює стабільну соціальну цінність [1].

До того ж до соціальних підприємства належать суб'єкти господарської діяльності, що відповідають таким умовам [2]:

- підприємство, що створене для працевлаштування вразливих верств населення та має належні умови для соціального включення в суспільні процеси зазначеної категорії;

- громадська організація, яка здійснює соціальні зміни за рахунок поєднання підприємництва та інновацій;

- компанія, що здійснює реінвестування прибутку у здійснення своєї соціальної місії;

- організація, що здійснює вироблення соціально значущих продуктів або надання соціально значущих послуг.

Провадити соціальне підприємництво можуть як окремі групи людей (команди), громадські організації, так і діючий комерційний бізнес, що бажає інтегрувати соціальну складову у свою бізнес модель.

Критерії визначення соціального підприємництва, наведено на рис. 1 [1; 3].

Рис. 1. Критерії визначення соціального підприємництва

Головним критерієм визначення діяльності бізнесу як такого є те, що він має бути рентабельним. Саме критерій рентабельності пояснює слово «підприємництво» і є ключовим у розумінні його як явища.

Під час провадження соціального підприємництва соціальний ефект виступає прямим результатом діяльності на противагу побічному продукту діяльності, що може бути включений під час здійснення інших видів підприємницької діяльності. Тобто соціальні цілі діяльності підприємства мають бути визначені в установчих документах, що є обов'язковими до виконання.

Спрямування прибутку на соціальні цілі безпосередньо пов'язане із двома першими критеріями визначення соціального підприємництва – вираженої підприємницької діяльності та наявності чітко визначеної цілі, оскільки вказує саме на те, як прибуток від комерційної діяльності розподіляється відповідно до соціальних цілей.

Ще одним фактором, що чинить вплив на розподіл прибутку, є організаційно-правова форма соціального підприємства. Приклади щодо впливу цього фактору наведено на рис. 2.

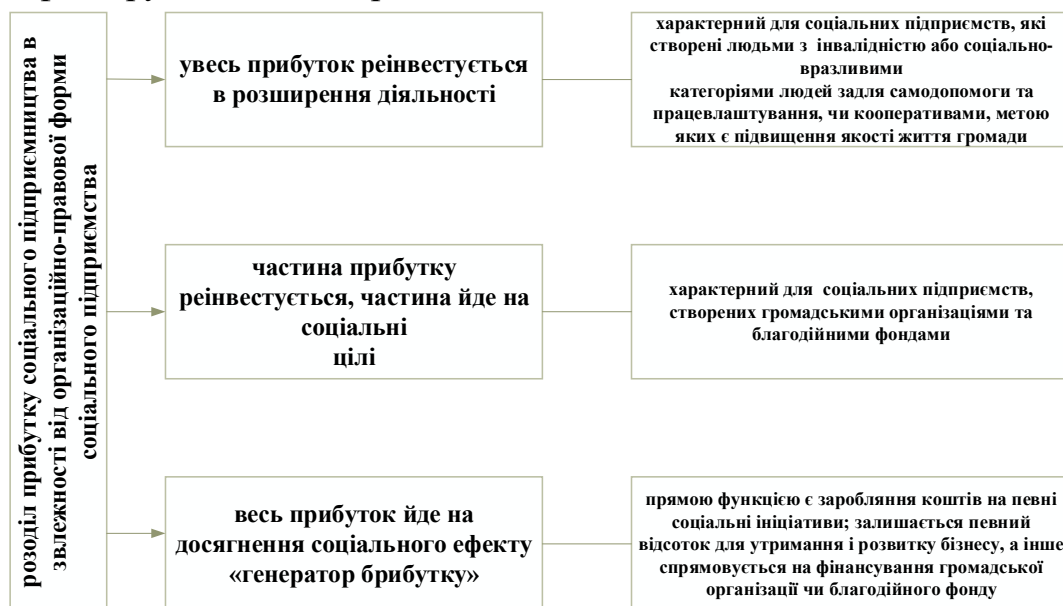

Рис. 2. Варіанти розподілу прибутку соціального підприємства

Встановлення ж чітких соціальних цілей діяльності та узгодження розподілу прибутку підприємства між реінвестуванням та соціальними цілями можливе лише за умови демократичного управління, що також виступає критерієм визначення соціального підприємства.

Багато країн використовує соціальне підприємство у якості ефективного інструменту розв'язання нагальних екологічних та соціальних проблем. Здебільшого це стосується саме тих проблем, що не можуть бути вирішені державою повною мірою та ігноруються комерційним бізнесом унаслідок низької прибутковості [4].

Для прикладу, діяльність у сфері соціального підприємства Польщі заснована на підходах ЄС до типів соціальних підприємств: ядро соціального підприємства – це соціальні кооперативи та підприємницькі некомерційні організації. На території держави функціонують також і заклади професійної освіти та неприбуткові компанії, проте вони є менш популярними, порівняно з першими двома типами соціальних підприємств.

Діяльність соціальних підприємств Польщі регулюється окремими нормативно-правовими актами щодо кожного типу соціального підприємства, оскільки узгоджене загальноприйнятне юридичне визначення соціального підприємства було відсутнє.

Аналіз, проведений Європейською комісією, показав, що в Польщі існувало 29 535 соціальних підприємств. Найчисельнішими з них є підприємницькі некомерційні організації – 27 600 підприємств; наступними за кількістю є соціальні кооперативи (1600 підприємств); неприбуткові компанії

(226 підприємств) та заклади професійної освіти (109 підприємств). Також на момент дослідження встановлено, що на соціальних підприємства працювало 428 700 осіб, проте потенціал зайнятості соціальних підприємств, вимірний у еквіваленті повної зайнятості, є значно меншим [5].

Прикладами провадження соціального підприємництва у світі можуть слугувати:

- Kuchnia Konflikту «Кухня конфлікту» у Варшаві (Польща) – ресторан, працівниками якого є люди, які вимушені були покинути рідні країни внаслідок військових дій. Метою діяльності закладу є ознайомлення громадськості із країнами, де ведуться бойові дії та їх культурами, а також допомога в адаптації та самореалізації вимушеним переселенцям;

- Caritas Alba Iulia (Румунія) – некомерційна благодійна організація, що надає акредитовані соціальні послуги, зокрема реалізація програм у сфері соціальної та медичної допомоги для всіх вікових груп та соціальних верств;

- Фонд Nea hoog (Естонія) – забезпечує працевлаштування людей з особливими потребами (основна цільова аудиторія – люди з вадами інтелекту та люди з психічними проблемами) з подальшою реалізацією виробів, що виготовляються її учасниками (в центрах, на ярмарках та через електронні магазини) та наданням послуг з обслуговування. Метою діяльності є допомога людям з особливими потребами домогтися особистого благополуччя через оплачувану роботу;

- Сільськогосподарсько-соціальний кооператив «Нова перспектива» (Сербія) – поєднує в собі ефективне використання наявних місцевих ресурсів із посиленою активністю – створений 10 сім'ями дрібних фермерів та безробітних, які мали у володінні невеликі ділянки землі. Метою діяльності кооперативу є зменшення безробіття та бідності у регіоні. Основним джерелом фінансування кооперативу є доходи від сільськогосподарської діяльності з одночасним отриманням грантового фінансування тощо;

- VoxPower (США) – виробляє мобільні енергосистеми з сонячними панелями, які можна швидко розгорнути за потреби громади. Кожен блок можна зібрати без спеціалізованого обладнання чи технічних працівників за п'ять годин – і так забезпечити екологічною енергією до шести будинків. Соціальною складовою діяльності підприємства є забезпечення енергією віддалених регіонів. VoxPower використовують у зонах катастроф і природних лих.

Досвід застосування соціального підприємництва у світі доволі багатий. Проте навіть наведені поодинокі приклади, дозволяють зробити висновки, що для вирішення нагальних проблем, які нині вже постали перед Україною – необхідність адаптування внутрішньо-переміщених осіб; працевлаштування людей з особливими потребами; зростання кількості осіб, які потребують надання соціальних послуг; зайнятість населення з використанням і подальшим розвитком наявних ресурсів; порушення енергосис-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

теми країни, і надалі будуть загострюватися, враховуючи збройний конфлікт на території нашої держави, як ефективний інструмент може бути застосоване саме соціальне підприємництво.

Визначити точну кількість суб'єктів соціального підприємництва в Україні практично неможливо. Існують окремі оціночні припущення дослідників соціального підприємництва, за якими кількість суб'єктів соціального підприємництва в Україні може сягати близько однієї тисячі [6].

Каталог соціальних підприємств України, що його видано в рамках проекту «Соціальні підприємства в Україні», містить систематизовану інформацію щодо 150 соціальних підприємств України, зібрану на підставі проведеного анкетування.

До каталогу було включено соціальні підприємства (незалежно від організаційно-правової форми), які вирішують соціальні та/або екологічні проблеми й організації, що відповідають хоча б одному з критеріїв:

- здійснюється працевлаштування вразливих груп населення;
- весь прибуток від провадження діяльності або його частина спрямовується на підтримання статутної діяльності громадських об'єднань, благодійних фондів тощо;
- весь прибуток від провадження діяльності або його частина спрямовується на фінансування окремих видів послуг для соціально вразливих верст населення, підтримки соціальних, культурних чи спортивних заходів, проектів.

Аналіз складу соціальних підприємств України наведено в таблиці.

Таблиця

Аналіз складу соціальних підприємств України [7]

Види соціальних підприємств за соціальним призначенням	Охоплення	Організаційна форма діяльності, у % до загальної кількості підприємств	Яким чином розподіляється прибуток (в середньому, у %)	
			рефінансування	соціальні цілі
1	2	3	4	5
Працевлаштування вразливих верств населення	Усі регіони, окрім: Волинської та Рівненської областей	БО – 5 ФОП – 26 ТОВ – 11 ГО – 30 Ферм. господарство – 1 ПП – 16 с/г кооператив – 10 інші - 1	78	34
Генерування прибутку для підтримки діяльності організації	Усі регіони, крім: Вінницької, Одеської, Рівненської та Сумської областей	БО – 6 ФОП – 26 ТОВ – 13 ГО – 34 Ферм.господарство – 12 ПП - 9	73	27

Закінчення табл.

1	2	3	4	5
Генерування прибутку для підтримки послуг окремим групам населення	Усі регіони, окрім: Волинської, Кіровоградської та Рівненської областей	БО – 9 ФОП – 26 ТОВ – 14 ГО – 27 с/г кооператив - 10 ПП - 14	75	35
Генерування прибутку для фінансування окремих видів послуг	Усі регіони, окрім: Волинської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Одеської, Рівненської, Сумської та Чернівецької областей	БО – 10 ФОП – 28 ТОВ – 18 ГО – 23 с/г кооператив - 8 ПП - 13	69	37
Вирішення екологічних проблем, захист довкілля	Донецька обл., Закарпатська обл., Львівська обл., Херсонська обл., м. Київ	ФОП – 20 ТОВ – 20 ГО – 20 ПП - 40	65	44
Інші види діяльності	Вінницька обл., Житомирська обл., Івано-Франківська обл., Київська обл., Луганська обл., Миколаївська обл., Полтавська обл., Харківська обл., Херсонська обл., м. Київ	БО - 6 ФОП – 38 ГО – 28 ПП – 22 Ферм. господарство – 6	57	32

Аналізуючи дані, наведені в таблиці, можна зробити висновок, що соціальним підприємництвом, на момент проведення анкетування, була охоплена майже вся територія України. Лише на території Рівненської області жодне соціальне підприємство не здійснює своєї діяльності. Серед лідерів за діяльністю соціальних підприємств можна виокремити м. Київ (30 підприємств), Львівську (15 підприємств) та Полтавську (9 підприємств) області.

Найбільша увага соціального підприємництва прикута до працевлаштування вразливих верств населення (90 підприємств), на другому місці генерування прибутку для підтримки діяльності організації (77 підприємств), далі - генерування прибутку для підтримки послуг окремим групам населення (58 підприємств), генерування прибутку для фінансування окремих видів послуг (39 підприємств) та інші види діяльності – стажування та перепрофілювання дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; підтримка діяльності інших громадських об'єднань; реабілітація учасників АТО; створення кластеру розвитку; реалізація соціальних проектів; розробка програм соціального маркетингу; проведення спортивних змагань; пошук кадрів і т.і. - (18 підприємств). Найменша кількість соціальних підприємств бере участь у вирішенні екологічних проблем, захисті довкілля (5 підприємств). Варто зазначити, що одне соціальне підприємство може здійснювати свою діяльність щодо декількох напрямів.

Найпопулярнішими організаційними формами діяльності визначено ФОП – близько 25 % від загальної кількості підприємств та ГО – близько 27 % від загальної кількості підприємств [6; 8].

Інформація про чисельність зайнятих на соціальних підприємствах в Україні не обліковується. Проте, за наявною інформацією, за розміром соціальні підприємства розподілилися таким чином: до 5 осіб – 56 %; 6-10 осіб – 19 %; 11-50 осіб – 16 %; понад 50 осіб – 9 %. Лише в чотирьох соціальних підприємствах з аналізованих працювало понад 100 працівників, 10 підприємств працювали виключно завдяки волонтерам [8].

Щодо розподілення прибутку, то найбільша частка прибутку (78 %) рефінансується під час здійснення діяльності щодо працевлаштування вразливих верств населення, найменша (57 %) під час здійснення інших видів діяльності.

Щодо спрямування прибутку на соціальні цілі, то найбільшою часткою (44 %) виявилася частка прибутку під час вирішення екологічних проблем, захисту довкілля, а найменшою (27 %) під час здійснення діяльності щодо генерування прибутку для підтримки діяльності організації. Варто зазначити, що під час проведення анкетування не всі соціальні підприємства надали інформацію щодо розподілу свого прибутку. Серед причин ненадання такої інформації були: неотримання прибутку (неприбутковість організації, щойно розпочата діяльність) та інші – згідно з дослідженням фонду «Євразія», близько 30 % українських соціальних підприємств є бізнес-організаціями, 60 % – неприбуткові організації і приблизно 10 % є поєднаннями неприбуткової організації і підприємства [9].

Враховуючи, що частина соціальних підприємств на момент анкетування здійснювала свою діяльність на територіях, де нині ведуться (або у 2022 році велися) активні бойові дії, інформація щодо аналізу складу соціальних підприємств України потребує уточнення.

Основними перешкодами щодо розвитку соціального підприємства є концептуальна плутанина щодо визначення поняття «соціальне підприємництво», неоднозначність у розумінні ролі соціальних підприємств та відсутність консенсусу щодо необхідності створення спеціальної правової бази для соціальних підприємств. До того ж спостерігається небажання розпочинати та здійснювати економічну діяльність серед неприбуткових організацій; обмежений попит на товари та послуги, що надаються соціальними підприємствами з боку органів державної влади, ринкових підприємств тощо; низькі управлінські навички у керівників соціальних підприємств; незадовільний економічний стан соціальних підприємств; неефективні посередницькі структури та мережі, що представляють соціальні підприємства, і негативне сприйняття соціальних підприємств громадськістю.

Поряд із тим, серед позитивних аспектів діяльності у сфері соціального підприємництва варто згадати про міцну добровільну традицію; наявність підтримки європейських фондів щодо діяльності соціальних підприємств; зростання уваги до діяльності соціальних підприємств як ефективного інструменту вирішення нагальних соціальних та економічних проблем [5].

Висновки та пропозиції. Соціальне підприємництво як активна підприємницька діяльність і повноцінний бізнес покликано вирішувати соціальні проблеми зі створенням стабільної соціальної цінності, може стати дієвим інструментом під час відбудови країни в повоєнний період, оскільки у фокусі перебуває досягнення економічного й соціального ефекту одночасно.

Відсутність законодавчого визнання поняття «соціальне підприємництво» в Україні, підміна його поняттями «благодійна організація» або «соціальна інтеграція вразливих категорій населення», відсутність ідентифікації цього виду діяльності саме з підприємництвом, не сприяє розвитку екосистеми соціальних підприємств.

В умовах сьогодення, коли держава не може повною мірою реагувати на соціальні та економічні виклики, що пов'язані з військовими діями на території країни, саме визнання та подальший розвиток соціального підприємництва може стати альтернативним інструментом вирішення нагальних проблем за рахунок таких складових:

- кожне соціальне підприємство може вирішувати соціальну проблему на рівні громади, долучаючись тим самим до вирішення глобальних проблем;
- соціальні підприємці прагнуть адаптувати методи ведення свого бізнесу до створення (або підвищення) соціального ефекту, що буде приносити прибуток як на користь самого підприємства, так і соціальної справи;
- соціальні підприємства реінвестують свої прибутки у вирішення соціальних проблем – відрахування певного відсотка від прибутку на підтримку благодійних фондів; вкладання коштів у розвиток самого підприємства (у разі працевлаштування вразливих верств населення) тощо.

До того ж не менш важливим є і соціальний вплив соціального підприємства, який може вимірюватися як кількісними (обсяг виробництва та реалізації продукції; кількість працевлаштованих осіб; кількість прибутків за певний період тощо), так і якісними (самоокупність; продуктивність праці; зміна психологічного стану і т. ін.) показниками.

Список використаних джерел

1. Навчальний посібник з соціального підприємництва [Електронний ресурс] / Українська соціальна академія. – 2021. – Режим доступу: https://siplatform-live.s3.eu-central-1.amazonaws.com/files/helper_usa_1.pdf.
2. Соціальне підприємництво. Дія. Бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://business.diia.gov.ua/social-entrepreneurship>.
3. Долуда Л. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування. / Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. – К. : ТОВ «Агентство «Україна», 2017. – 92 с.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

4. Кокоть В., Регелюк С., Бочарнікова А. Розвиток соціального підприємництва в Україні. Біла книга / за заг. ред. Валерія Кокотя. – К., 2020. – 98 с.

5. Ciepielewska-Kowalik A. European Commission (2020). Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Poland [Electronic resource] / Anna Ciepielewska-Kowalik. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. – 114 p. – Accessed mode: <https://europa.eu/!Qq64ny>.

6. Кокотя В. Соціальне підприємництво в Україні. Зелена книга / В. Кокотя. – К., 2020. – 89 с.

7. Каталог соціальних підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1511NaCLownZVph-lAgcZpk3Esp79sicw/view>.

8. Екосистема соціального підприємництва в Україні: виклики та можливості (2018) [Електронний ресурс] / ПАКТ. – Режим доступу: https://pactukraine.org.ua/sites/default/files/2018-06/APEA_REPORT_ukr.pdf.

9. Розвиток соціального підприємництва в Україні та його роль у реінтеграції Донбасу. Резюме [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111Zapiska-Hodgson-Sots-p_dpri_mnitstvo-zatverdzhene-4cef0.pdf.

References

1. Ukrainska sotsialna akademiia [Ukrainian Social Academy]. (2021). *Navchalnyi posibnyk z sotsialnoho pidpriemnytstva [Educational manual on social entrepreneurship]*. https://siplatform-live.s3.eu-central-1.amazonaws.com/files/helper_usa_1.pdf.

2. Sotsialne pidpriemnytstvo. Diia. Biznes [Social entrepreneurship. Action. Business]. <https://business.diia.gov.ua/social-entrepreneurship>.

3. Doluda, L., Nazaruk, V., & Kirsanova, Yu. (2017). Sotsialne pidpriemnytstvo. Biznes-model. Reiestratsiia. Opodatkovannia [Social entrepreneurship. Business model. Registration. Taxation]. TOV «Ahentstvo «Ukraina».

4. Kokot, V. (Ed.), Reheliuk, S., Bocharnikova, A. (2020). *Rozvytok sotsialnoho pidpriemnytstva v Ukraini. Bila knyha [Development of social entrepreneurship in Ukraine. White book]*.

5. Ciepielewska-Kowalik A. (2020). *European Commission (2020). Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Poland*. Publications Office of the European Union. <https://europa.eu/!Qq64ny>.

6. Kokotia, V. (Ed.). (2020). *Sotsialne pidpriemnytstvo v Ukraini. Zelena knyha [Social entrepreneurship in Ukraine. Green book]*.

7. Kataloh sotsialnykh pidpriemstv [Catalog of social enterprises]. <https://drive.google.com/file/d/1511NaCLownZVph-lAgcZpk3Esp79sicw/view>.

8. Ekosystema sotsialnoho pidpriemnytstva v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti [Ecosystem of social entrepreneurship in Ukraine: challenges and opportunities]. (2018). https://pactukraine.org.ua/sites/default/files/2018-06/APEA_REPORT_ukr.pdf.

9. Rozvytok sotsialnoho pidpriemnytstva v Ukraini ta yoho rol u reintehratsii Donbasu [The development of social entrepreneurship in Ukraine and its role in the reintegration of Donbass]. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111Zapiska-Hodgson-Sots-p_dpri_mnitstvo-zatverdzhene-4cef0.pdf.

Отримано 15.08.2022

UDC 334.722:364(477)

Nataliia Ivanova

Doctor of Economics, Professor, Head of Department of Entrepreneurship and Trade
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: ivanova.nat.vlad@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-6622-7310>

ResearcherID: [I-3574-2016](https://orcid.org/0000-0001-6622-7310)

Kristina Koval

PhD, Assistant of Department of Entrepreneurship and Trade
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: kristy80kv@ukr.net. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-3796-6653>

ResearcherID: [AAI-2121-2019](https://orcid.org/0000-0003-3796-6653)

Vladyslav Koval

Applicant of Higher Education
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: vladyslav.koval14@gmail.com

**THE ROLE OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP
IN TODAY'S CONDITIONS OF UKRAINE**

Attention is focused on the effectiveness of social entrepreneurship in solving economic and social problems based on the differences between social entrepreneurship and traditional business - the social effect is a direct result of the activity of a social enterprise as opposed to a by-product of activity that can be included during the implementation of other types of entrepreneurial activity. It was determined that social entrepreneurship is an active entrepreneurial activity, a full-fledged business that solves social problems and creates stable social value, and the conditions for classifying business entities as social enterprises were analyzed.

The criteria on the basis of which entrepreneurship is defined as social are outlined - pronounced entrepreneurial activity, clear definition of goals, directing profit to achieve defined goals, social impact, innovations and systemic changes - and factors influencing the distribution of the profit of such an enterprise.

The state of development of social entrepreneurship in Poland is analyzed and examples of the successful functioning of various types of social enterprises are given in order to solve the urgent problems currently facing Ukraine - the need to adapt internally displaced persons; employment of people with special needs; an increase in the number of people who need social services; employment of the population with the use and further development of available resources; disruption of the country's energy system.

The composition of social enterprises of Ukraine was analyzed according to the following criteria: type of social enterprise, region of activity, organizational form of activity, distribution of enterprise profit.

The main obstacles to the development of social entrepreneurship are identified - confusion regarding the definition of the concept of "social entrepreneurship", ambiguity in the understanding of the role of social enterprises, reluctance to start and carry out economic activities among non-profit organizations, poor economic condition of social enterprises, etc. – and positive aspects of activity in the field of social entrepreneurship - the presence of support from European funds for the activity of social enterprises; growing attention to the activities of social enterprises as an effective tool for solving urgent social and economic problems.

Key words: *social entrepreneurship; entrepreneurship; social value; social effect; reinvestment of profit.*

Fig.: 2. Table: 1. References: 9.